

MIMEKOTO 1

Muotokuva identiteettityönä ikäihmisen merkityksellisyyden kokemuksen ja osallisuuden vahvistajana Laajasalon palvelukeskuksessa 2022–2023.

Tiivistelmä

Hankkeessa testataan ammattitaiteilijoiden suunnittelemaa ja tuottamaa korkeatasoista Muotokuvamenetelmää sekä etsitään luovia ratkaisuja tukea etsivää vanhustyötä. Hanke on suunnattu palvelukeskuksen asiakkaille, kotona asuville ikäihmisille sekä omaishoitajille ja heidän hoidokeilleen.

Taide elävöittää arkea rikkomalla rutiineja ja tuo merkityksellisyyttä arjen keskelle, olivatpa arjen olosuhteet elämässä minkälaiset tahansa juuri nyt. Toimijuus löytyy osallistumisen, tekemisen ja kokemusten jakamisen kautta. Toiveikkuus suhteessa tulevaisuuteen säilyy, kun on mahdollisuus yhteyteen toisen kanssa ja luova tapa ilmaista elämään kuuluvien vaikeuksien sekä uudenlaisen tilanteen tuomia epävarmuuksia.

Taiteen ja kulttuurin vaikuttavuutta ei ole tunnistettu riittävästi ikäihmisten elämänkaari ajattelussa. Ikäntymisen tuomat muutokset voi integroida osaksi omaa elämäntarinaa kun saa peilausta. Ammattimaisesti tuotetut taide- ja kulttuuripalvelut toimivat peileinä hetkissä, joissa uuden elämäntilanteen sanoittaminen on tarpeellista. Tunteiden jäsentäminen yksilö- ja ryhmä taidetyöskentelyn keinoin auttaa osallistujaa jäsentämään uutta tilannetta ja vahvistaa näin oman elämän toimijuutta. Toimijuus on aktiivista roolia omassa elämässä ja suhteessa olemista itseen, toisiin ja yhteisöön. Hankkeessa toimijuus nähdä mielen sisäisenä olemassaolon tapana, minän luovana tilana.

Tässä hankkeessa testataan ja kehitetään Muotokuvamenetelmää osana ikäihmisten toimijuuden vahvistamista, etsitään luovia keinoja vahvistaa etsivää vanhustyötä sekä tehdään vaikuttavuus viestintää ikäihmisten taiteen ja kulttuurin saavutettavuuden parantamiseksi. Monialainen yhteistyö ja laadukkaat taidepalvelut mahdollistuvat kehittämällä palveluita yhdessä ammattitaiteilijoiden, palvelumuotoilun osaamista

omaavan tuottajan ja viestintä velhon sekä hoitohenkilökunnan ja asiakkaiden kanssa.

Hanke on suunnattu palvelukeskuksen asiakkaille, kotona asuville ikäihmisille sekä omaishoitajille ja heidän hoidokeilleen. Hankkeen taiteilijat ovat toteuttaneet lukuisia taideprojekteja ikäihmisten kanssa ja heillä on vahvaa menetelmällistä osaamista ja tietotaitoa ikäihmisten parissa työskentelystä. Soile Kortesalmen kehittämää Muotokuva menetelmää laajennetaan tässä hankkeessa neliosaiseksi kokonaisuudeksi, jossa kehollinen näkökulma osana identiteettityötä integroidaan mukaan.

Viiden kuukauden aikana hankkeen konkreettisina tuloksina syntyy 50 muotokuvaa, 100 omakuvaa ja ammatillisesti tuotettu kuvataidenäyttely Myllypuron seniorikeskukseen.

Hankkeen yhteistyökumppanit ovat Laajasalon palvelukeskus, yhteyshenkilönä kulttuuriohjaaja Anna Lumberg. Laajasalon kotihoidon kautta tavoitetaan kotona asuvat ikäihmiset. Pääkaupunkiseudun omaishoitajat tarjoaa viestintäyhteistyötä. Myllypuron seniorikeskuksen palvelukeskuksessa Johanna Raasteen perustamassa galleriassa pidetään kuvataidenäyttely. Yhteistyöstä on sovittu Laajasalo-Degerö Seuran kanssa, Osmo Rantakarin tarjoama viestinnällinen yhteistyö toteutuu Laajasalo-app:in kautta. Yhteistyö Laajasalon seurakuntaan, kappalainen Emriikka Saloseen sekä Naapuruuspiiritoiminnan yhteistyöntekijään Maarit Lajunen-Giustiin ollaan luomassa.

Hankkeesta vastaa Prosti, Pro soveltavan taiteen tila ry, jonka toimialue on Itä-Helsinki. Yhdistys tuottaa ja toteuttaa soveltavan taiteen koulutusta, tapahtumia ja hankkeita pääkaupunkiseudulla.

Tekijät ja resurssien käyttö osana hankkeen vaikuttavuutta ja lisäarvoa

Soile Kortesalmi on kuva-media- ja yhteisötaiteilija sekä taiteilija kehittäjä. Kortesalmi toimii tässä hankkeessa taiteellisena johtajana ja vastaa hankkeen laadullisista sisällöistä sekä kuvataidenäyttelyn suunnittelusta ja toteutuksesta. Kortesalmi suunnittelee ja ohjaa omakuvapajat ja maalaa 50 muotokuvaa projektin aikana.

Pauliina Laukkanen toimii tanssijana, koreografina ja tanssipedagogina vuodesta 2002 lähtien perustaessan Myrskyryhmän. Laukkanen tekee nyt taiteellisen tutkimuksen väitöskirjaa Taideyliopistossa. Tutkimuksessaan hän kehittää traumasensitiivistä, itsetuntemusta ja yhteyden kokemusta tukevaa tanssipedagogiikkaa, tutkien turvallisen taiteen tekemisen elementtejä, jotka vahvistavat osallistujien turvallisuuden tunnetta, toimijuutta ja osallisuutta. Hankkeessa Laukkanen suunnittelee ja ohjaa Korttesalmen kanssa kuva-liikepajat ja koordinoi muita työpajoja, tapahtumia ja kuvataidenäyttelyä.

Prostt, Soveltavan taiteen tila ry, on hankkeen hankevastaava. Soveltava taide toimii taiteen prosessien ytimessä ja soveltaa taiteen prosesseja osallistuvalla tavalla osaksi muita yhteiskunnallisia prosesseja, ratkoo rakenteellisia ongelmia ja löytää kumppanuuksien kautta luovia ratkaisuja.

Työskentely kohderyhmän kanssa

Muotokuvamenetelmässä kaikki elämään liittyvä on kuvan rakennusainetta; tarinat, muistot ja paikat. Asunto ja koti identiteettityön paikkana ovat hedelmällisiä, koska kaikki siellä on merkityksellistä. Taiteilija asettuu tasavertaiseen suhteeseen ikäihmisen kanssa, ikäihminen ei ole hoitotoimenpiteiden kohde, eikä koti siistimisen, vaan lempeän havainnon ja olemassaolon paikka. Osallistuja esittelee ja ohjaa omilla tarinoilla taiteilijaa, ja taiteilija reagoi herkästi osallistujan esiin nostamiin asioihin. Taiteilijan rooli on tunnistaa merkityksiä ja tarjota osallistujatasoisia kuvan tekotapoja sekä luovia materiaali- ja tekniikkaratkaisuja.

Menetelmä muodostuu neljästä toisiinsa kytkeytyvistä toiminnosta: yhteisöllinen piirtäminen (kuva-liike 8krt), omakuvapaja (8 krt), muotokuvamaalaus ja kuvataidenäyttely (3 vk). Liikekuva työpajoissa tutkitaan suhdetta tilaan, ihmisiin ja paikkaan. Omakuvassa painopiste on osallistujan suhde itseen ja muotokuvamaalauksessa koetaan katseen kohteena olemisen ja kahdenkeskeisyys. Kuvataidenäyttely kokoaa prosessin yhteen yhdessä koettavaksi visuaaliseksi elämykseksi. Kuvataidenäyttelyn näkökulma päätetään yhdessä yhteistyötahojen kanssa.

Kortesalmi maalaa muotokuvia sekatekniikalla palvelutalossa ja ikäihmisten kotona. Ateljee rakentuu vaaleanpunaisesta antiikki sohvasta, maalaustelineestä ja -tarvikkeista sekä maalintahrimasta maalaustakista ja suojamatosta. Kortesalmi tekee kotihoidon asiakkaiden luona muotokuvamaalaus käyntejä. Istunto kestää n. 30-90 minuuttia ja muotokuva valmistuu neljän-viiden istunnon aikana.

Työpajojen dokumentoinnista, teoksista, omakuvista ja taiteilijan maalaamista muotokuvista sekä tilan arkkitehtuurin mahdollistamista ratkaisuista rakennetaan korkeatasoinen kuvataidenäyttely Myllypuron Seniorikeskukseen. Kutsuvieras avajaisiin osallistuvat ikäihmiset, ikäihmisten omaisia, palvelutalon henkilökuntaa sekä kuntapäättäjiä.

Näyttelyn jälkeen muotokuva luovutetaan osallistujalle. Kodin seinällä teos jää herättämään keskustelua vielä silloinkin, kun taiteilijoiden osuus projektissa päättyy. Muotokuva ei ole vain kuva, vaan se on jotakin minkä kautta peilata itseä ja elämää, ja löytää uusia keskusteluja henkilökunnan, ystävien ja omaisten kanssa.

Ystävällisin terveisin,
Soile Kortesalmi, TaM
0504314167
soilekortesalmi.com
kortesalmisoile@gmail.com